

13 söndagen efter trefaldighet

Pastor Johannes Rydh

Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

Predikan i Stockholm, 14 september 2025

I Guds, Faderns + och Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader! Vi tackar dig för att du älskat oss och sänt din Son till våra synders försoning genom tron på honom. Giv oss din helige Ande och ingjut i våra hjärtan din kärlek så att också vi älskar vår nästa. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Predikotext: Matt. 5:43–6:4 (2 årgången).

Jesus sade till sina lärjungar: "Ni har hört att det är sagt: Du skall älska din nästa och hata din ovän. Jag säger er: Älska era ovänner och be för dem som förföljer er. Då är ni er himmelske Faders barn. Han låter sin sol gå upp över onda och goda och låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga. Ty om ni älskar dem som älskar er, vilken lön får ni för det? Gör inte publikaner det också? Och om ni hälsar endast på era bröder, vad gör ni för märkvärdigt med det? Gör inte hedningar det också? Var alltså fullkomliga, såsom er Fader i himlen är fullkomlig.

Akta er för att utföra goda gärningar för att människor skall se er. Då får ni ingen lön hos er Fader i himlen. När du ger en gåva, blås då inte i trumpet för dig, som hycklarna gör i synagogorna och på gatorna för att människor skall berömma dem. Amen säger jag er: De har fått ut sin lön. Nej, när du ger en gåva, låt inte din vänstra hand veta vad den högra gör, så att din gåva ges i det fördolda. Då skall din Fader, som ser i det fördolda, belöna dig."

Söndagens ämne i evangelieboken är "Vår nästa". I predikotexten, som är hämtad från bergspredikan, ställde Jesus två utsagor om kärleken till nästan mot varandra. Predikan ska därför tala om *världslig* kärlek, om *Guds* kärlek, och om *kristen* kärlek.

Världslig kärlek

Människor anser sig i allmänhet vara goda. Visst erkänner man att det här och där finns onda och kärlekslösa människor i världen som orsakar allt slags elände, krig och misär. Men det gäller framför allt *andra*, medan man själv tycker sig vara en god människa, eller i varje fall så god som man kan förväntas vara. Ingen är väl helt felfri, men det kan ju inte heller krävas! Om man bortser från de allra värsta förbrytarna och illgärningsmännen så är nog ändå människan egentligen god i grunden, någonstans där inne. Så tänker många.

Och det är förstås sant att de flesta människor i samhället är skötsamma och ordentliga medborgare som utför sina arbetsuppgifter, betalar sin skatt och inte stjälar eller är våldsamma. Detta är någonting bra, och det vittnar om det finns något av lagen i människans hjärta, om än fördunklat av synden. Denna borgerliga rättfärdighet duger inför människor, och tjänar till att hålla ordning i samhället. Utan den naturliga kärleken skulle allt snabbt kollapsa. Men den är inte någon sann kärlek i biblisk mening.

Framför allt präglas den av arvsyndens fördärv. Ett av dess kännetecken beskrevs av Jesus så: *"Ni har hört att det är sagt: Du skall älska din nästa och hata din ovän."* Den naturliga kärleken är villkorad till familjen, till vänner, till de sina. Den visas bara mot dem som ger någonting tillbaka.

Det är en egoistisk kärlek med baktankar. Den som skänker bort pengar till välgörenhet vill få beröm. Ovänner behöver man inte älska, utan ont kan besvaras med ont.

Det är inte fråga om mindre brister och fel, utan ett avgrundsdjupt fördärv. Synden har befläckt människans natur så allvarligt att vi inte *kan* älska, vare sig Gud eller vår nästa. Ingen mänsklig vilja, hur allvarligt menad den än är, förmår uppfylla det minsta av alla Guds bud. Paulus skriver: *Köttets sinne är fiendskap mot Gud. Det underordnar sig inte Guds lag och kan det inte heller.* (Rom. 8:7) Och: *Ingen rättfärdig finns, inte en enda.* (Rom. 3:10)

I dagens evangelium har vi hört det dubbla kärleksbudet: *Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela din kraft och av hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv.* (Luk. 10:27) Och Jesus bekräftade: detta var sant. Det är lagens främsta bud. Det är vad Guds heliga lag kräver av varje människa. Som liknelsen med den barmhärtige samariten visade är det en kärlek som inte bara utövas mot dem som älskar tillbaka, utan en i hjärtat fullkomlig, upppoffrande och villkorslös kärlek. På grund av synden kan ingen människa älska på det sätt som Guds lag kräver.

Jesus framhöll att vi ska älska även våra ovänner. Många utlägger denna text och andra liknande och säger att *detta* är evangeliets summa och innehåll. Man beskriver GT:s Gud som hård och kärlekslös, en straffande och dömande Gud, medan NT:s Jesus är barmhärtig, förlåtande och kärleksfull. Dagens texter är typiska exempel på detta, menar man. Man framställer ”kärleken” som kristendomens kärna och budskap, en gränslös kärlek utan krav och begränsningar som till exempel måste innefatta homosexualitet. Synd, Guds vrede, straff och evig fördömmelse är sådant som hörde till GT:s förlegade tankesätt, och som den moderna religionen måste ta avstånd från, menar man. De som vill hålla sig till vad Guds Ord lär betraktar man föraktfullt som bokstavstroende och fundamentalister, jämförbara med de skriftlärdade och fariséerna, som ju Jesus opponerade sig mot med sitt kärleksbudskap.

Men då har man helt missförstått Jesu undervisning. Kärleken står inte i motsättning till lagen; kärleken *är* lagens uppfyllelse. Det är det som det dubbla kärleksbudet säger. Jesu bergspredikan, som predikotexten är hämtad från, är en enda lång utläggning om vad lagen egentligen innebär. Han varken upphäver eller mildrar lagen, utan *inskräper* den. Han sade:

Tro inte att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har inte kommit för att upphäva utan för att fullborda. Amen säger jag er: Innan himmel och jord förgår, skall inte en enda bokstav, inte en prick i lagen förgå, förrän allt har skett. Den som därför upphäver ett av dessa minsta bud och lär människorna så, han skall kallas den minste i himmelriket. Men den som håller dem och lär människorna dem, han skall kallas stor i himmelriket. (Matt. 5:17–19)

Så gick han igenom en rad bud, punkt efter punkt. Han tog fram vad judarnas äldstes stadgar sagt med orden: *”Ni har hört det sagt till fäderna...”*, utsagor som blandade Mose lag med människotankar. De hade som mål att mildra lagens stränghet i ett försök att göra det möjligt för människor att uppfylla dem. Det var dessa som hade sagt: *”Du skall älska din nästa och hata din ovän.”* I motsats till detta förklarade Jesus med sin egen gudomliga auktoritet vad kärleken till nästa innebär: *”Jag säger er: Älska era ovänner och be för dem som förföljer er.”*

Han visade att lagens krav går långt utöver vad de skriftlärdade och fariséerna trodde. Det räcker inte att älska dem som älskar tillbaka. Att hata sina ovänner är synd som är värd Guds vrede, straff och fördömmelse.

På liknande sätt som judarnas äldste gör katolikerna. Genom att lära att människan med egna ansträngningar kan bidra till sin frälsning har man tagit udden av lagens krav. De hävdade att vissa

särskilt goda och heliga människor till och med kan gå längre och fullkomligare än vad lagen kräver, och så åstadkomma goda gärningar som kunde komma andra till godo.

Och så åter till dagens moderna teologi, som tar bort hela lagen och alla krav, så att alla människor utan undantag kan vandra in i paradiset utan några besvär.

Men lagen är inte vad människor hoppas att den ska vara, utan Guds eviga och oföränderliga vilja. Ingen människa kan göra vad lagen säger, utan är slav under synden. Därför är lagens väg till salighet stängd. Därför behövs en annan väg.

Guds kärlek

Aposteln Johannes skriver:

Så uppenbarades Guds kärlek till oss: han sände sin enfödde Son till världen för att vi skulle leva genom honom. Kärleken består inte i att vi har älskat Gud utan i att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder. (1 Joh. 4:9–10)

Detta är en kärlek som är någonting helt annat än den syndiga, ofullkomliga kärlek som människor kan uppåda. På grund av synden var alla människor fiender till Gud. Ingen sökte efter Gud. Ingen ville höra på hans Ord eller följa hans bud. Ändå älskade Gud oss människor så mycket att han sände sin Son Jesus Kristus till att lida och dö för vår skull. Vi som inte var värda någonting annat än straff erbjuds i evangeliet förlåtelse för alla våra synder, helt utan vår egen medverkan och verk.

Detta är också den djupaste innebörden av evangelietextens liknelse. Där känner vi igen Kristus som den barmhärtige samariten. Han förbarmar sig över oss människor, som är att liknas vid mannen som överfölls och misshandlades av rövare. Han stannar upp och tar hand om oss som var andligen halvdöda av djävulens härjningar. Han förbinder våra synders sår och gjuter olja i dem. Han för oss genom den helige Ande till Guds rike, där vi får tröst och lindring genom Ordets predikan. Hur illa det än är med oss så är Guds barmhärtighet större. Hans nåd är överflödande stor. Jesaja skriver: *Om era synder än är blodröda, skall de bli snövita, om de än är röda som scharlakan, skall de bli vita som ull. (Jes. 1:18)*

Det är på denna grund – på Kristi lidande, död och uppståndelse – som vår frälsning vilar. Han är försoningen för våra synder. Genom honom kastas de i havets djup, så att vi får stå rättfärdiga och heliga. När vi så av Guds nåd blivit omvända kommer med nödvändighet också en äkta kärlek i våra hjärtan.

Kristen kärlek

En kristens kärlek kommer alltså av tron, ett resultat av Guds kärlek. Johannes skriver i dagens epistel: *”Vi älskar därför att han först har älskat oss.” (1 Joh. 4:19)* Med tron på Guds nåd genom Kristus i våra hjärtan blir våra liv förnyade så att vi kan börja utöva kärlek och goda gärningar mot vår nästa. Det är först då vi kan älska våra ovänner och be för våra förföljare. Det är då vi kan vända andra kinden till när någon slår oss, och ge manteln till den som vill ta vår livklädnad. Endast med tron kan vi vara fullkomliga såsom vår Fader i himlen är fullkomlig. Den kristna kärleken vill utan baktankar ge frikostigt av sina resurser till de som behöver.

Paulus skriver i kärlekens lov: *Kärleken är tålig och mild, kärleken avundas inte, den skryter inte, den är inte uppblåst, den uppför sig inte illa, den söker inte sitt, den brusar inte upp, den tillräknar inte det onda. (1 Kor. 13)*

Sådan är den kristna kärleken. Men det måste påpekas att det gäller hur vi i sinnelag och gärning ska vara såsom privatpersoner mot vår nästa. Någon som utövar ett ämbete handlar inte i egen person, utan för dens räkning som har gett befattningen. I en domstol ska därför en domare döma rättvist efter lagen, såsom en överhetens tjänare insatt av Gud. Det är inte rätt att med hänvisning till kristen kärlek låta brottslingar gå ostraffade, för domaren handlar inte för sin egen räkning utan för Guds och samhällets. Om samma domare däremot i privatlivets sfär får lida ont från sin nästa gäller kärlekens bud, såsom inte heller Jesus på vägen till Golgata besvarade smädelserna med några hot och förbannelser.

Samma dubbla roller har en Ordets tjänare. Utanför sitt ämbetsutövande gäller det ordet av Paulus: *Välsigna dem som förföljer er, välsigna och förbanna inte. (Rom. 12:14)* Men när han predikar Guds Ord talar han inte för sig själv utan som en Guds ställföreträdare. Han måste då angripa den falska läran och de villolärare som förvränger och förnekar det rätta utan att hålla tillbaka, såsom också Jesus och apostlarna förkastade sina motståndare i hårda ordalag. Om Guds Ord kan man inte kompromissa eller ge efter, för då blir man själv en villolärare och en Guds fiende.

Den som förstått detta rätt har tagit emot Jesu budskap i bergspredikan.

Amen.

Bön: Herre vår Gud, himmelske Fader, du som låter din nåd flöda som solens ljus och himmelens regn över onda och goda, och som givit oss din Son, Jesus Kristus, för att i ord och gärning uppenbara fullheten av din kärlek. Vi ber dig: Låt oss behålla ditt heliga ords ljus och genom din helige Ande leda våra hjärtan så att vi aldrig viker bort från ordet. Hjälp oss att på vår väg genom livet inte fråga vem som är vår nästa, utan istället gripa de tillfällen du ger oss och inte gå förbi den som behöver vår hjälp. Amen

Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.